

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

Література

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф.С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с. – (Словники України).
2. Персикова Т.Н. Межкультурная коммуникация и корпоративная культура : [учебн. пос.] / Т.Н. Персикова. – М. : Логос, 2002. – 224 с.
3. Скубішевська Т.С. Роль мовних стратегій у міжкультурній комунікації // Мультиверсум: Філософський альманах. – 2004. – № 43. – С. 57-64.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ: РЕФЛЕКСИВНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Палько Т. В.

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна

Реформування системи освіти висуває нові вимоги до рівня професійної підготовки педагогів. Йдеться про забезпечення максимального розкриття потенціалу кожного фахівця, сприяння його саморозвитку, самовизначенню і самореалізації. На часі – становлення і розвиток педагога-професіонала, здатного активно, якісно й творчо працювати в умовах модернізації сучасної шкільної освіти.

Фахівець досягає професіоналізму за умови вчасної та гнучкої адаптації до змін у професійній діяльності, володіння сформованою здатністю глибоко розуміти себе та оточуючих, прагнення до постійного професійно-особистісного самовдосконалення (Г. Балл, Є. Клімов та ін.). Гострота проблеми полягає в тому, що для досягнення цієї мети вчителю необхідно мати розвинену рефлексію як інструмент самопізнання, аналізу власної свідомості та діяльності, усвідомлення того, як інші сприймають його особистість.

У такому контексті рефлексію вчителя розглядаємо як інтегральне особистісне утворення, завдяки якому відбуваються процеси самопізнання, самооцінки, самоінтерпретації, самоаналізу власних знань, поведінки і переживань у перебігу педагогічної діяльності, усвідомлення вчителем того, як його сприймають та оцінюють інші суб'єкти навчально-виховного процесу, розв'язання професійних суперечностей через їх осмислення і переосмислення, вибір та оцінку адекватної стратегії професійної діяльності тощо.

Механізми вияву рефлексії зумовлені особливостями та специфікою педагогічної діяльності, яка полягає в необхідності постійного рефлексивного аналізу педагогічних ситуацій, розуміння мотивів власних дій і дій інших суб'єктів навчально-виховного процесу та сутності багатofункціональної діяльності (вчителя-предметника, класного керівника, суб'єкта громадсько-просвітницької активності тощо), а також у конструктивному переборенні труднощів учительської роботи, суперечностей професійної діяльності вчителя [1; 2].

Крім того, для комплексного теоретичного і прикладного дослідження системи розвитку рефлексії вчителів потрібно подолати суперечності їхньої професійної діяльності між: високими вимогами до професії та реальним статусом освітян у суспільстві; вимогами, що висуваються до особистості педагога і його діяльності та фактичним рівнем готовності освітян до виконання своїх професійних обов'язків; типовою системою підготовки вчителя та індивідуально-творчим характером його діяльності; потребою виховання учня як унікального, самостійного суб'єкта майбутньої життєдіяльності, котрий здатен конструктивно діяти в умовах постійних соціально-економічних змін та необхідністю засвоєння учнем певної системи соціальних норм і духовних цінностей; реаліями існування освітян у жорстких умовах сьогодення та необхідністю мети педагогічної діяльності – побудови суспільства знань; переходом до освітніх програм, орієнтованих на збільшення частки і зміну змісту самостійної роботи, та відсутністю позитивного досвіду самоорганізації власної діяльності як у проектуванні індивідуальної освітньої стратегії, так і в рефлексії інформації про сучасний зміст, форми і методи післядипломної освіти.

Наведене вище дає підстави до розгляду рефлексії вчителя в умовах післядипломної педагогічної освіти як складного системного процесу закономірних змін, кількісних, якісних і структурних перетворень його особистості, що ґрунтуються на прагненні до пізнання, оцінки й інтерпретації себе та інших суб'єктів спільної діяльності та взаємодії.

У процесі організованого в умовах післядипломної педагогічної освіти навчання розвитку рефлексії відбувається через соціальні впливи, завдяки яким ініціюються такі психологічні механізми особистісного розвитку, як наслідування та ідентифікація в ситуації спілкування рівних за статусом груп. Досягнення групових цілей потребує спільної діяльності з дотримання певних принципів. Це: розширення кола ролей та їх програвання, що властиво вчителям з розвиненою здатністю до рефлексії; власний приклад викладачів ППО, які здатні до рефлексії своєї професійної діяльності; пряме навчання через розширення системи уявлень педагогів та доповнення її новими елементами знань про рефлексію та особливості її розвитку; «психологічне щеплення», тобто

надання індивідові інформації, що попередньо готує його до можливих негативних наслідків або труднощів, які виникають у процесі розвитку рефлексії. Передусім ідеться про небезпеку надмірного занурення у внутрішній світ і зниження активності у зовнішньому світі; контекстне навчання через інтерпретацію результатів діяльності педагога у процесі підвищення кваліфікації для актуалізації в нього прагнення до розвитку рефлексії тощо.

З огляду на специфіку актуалізації процесу рефлексії через групову діяльність та обговорення її успішності з наданням безоцінного зворотного зв'язку найбільш оптимальними уявляються інтерактивні форми і методи навчання, у змісті яких завважається професійний досвід учителів. Головним психологічним засобом розвитку рефлексії педагогічних працівників є соціально-психологічний тренінг як найбільш ефективна й активна форма групової роботи. У процесі такого виду роботи створюється рефлексивне середовище, яке сприяє саморозвитку особистості, аналізу ситуацій взаємодії з огляду на свою точку зору та позицію партнера, розвитку здатності до пізнання і розуміння себе й інших у процесі спілкування [2]. Засобами, що забезпечують рефлексивне середовище є активні технології навчання, серед них надаємо перевагу груповій дискусії та її різновидам – «сфокусованій дискусії», «мозковому штурму».

Під час групових дискусій обговорюються актуальні питання, щодо яких учасники висловлюють власні ідеї, думки, запитання і відповіді. Таким чином учителі обмінюються думками, ідеями, настановами і досвідом з метою забезпечення зворотного зв'язку, уточнюють спільні позиції, сприймають взаємну інформацію, розвивають групову рефлексію, усувають упередженість в оцінці інших через аналіз індивідуальних переживань і відкритих висловлювань та сприяння учасникам виявляти свою компетентність для задоволення потреби у визнанні та повазі [3; 4]. За зіткнення протилежних думок учасників тренінгу породжується конструктивний діалог, прояснюються проблеми, з'ясовуються суб'єктивні позиції, які постають у новому світлі, усвідомлюються раціональні погляди інших тощо.

Література

1. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : монографія / О. І. Бондарчук. – К. : Науковий світ, 2008. – 318 с.
2. Марусинець М. Професійна рефлексія майбутнього вчителя початкових класів: теорія та практика формування : монографія / М. М. Марусинець ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2012. – 420 с.
3. Прутченков А. С. Социально-психологический тренинг в школе / А. С. Прутченков ; 2-е изд., дополн. и перераб. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2001. – 640 с.
4. Янчук В. А. Введение в современную социальную психологию / В. А. Янчук. – Мн. : АСАР, 2005. – 768 с.

СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Пальшкова І. О.

Університет Ушинського, Україна

Основне поле діяльності вихователя – в створенні культурного середовища розвитку особи дитини і наданні йому допомози в знаходженні свого місця в культурі (виборі цінностей, середовища життєдіяльності і способів культурної самореалізації в ній). Для здійснення цього завдання необхідне виховання нового типу педагога, здатного ввести дитину в культуру, навчити його бачити, відчувати, думати, забезпечити корекцію індивідуального; розвитку, допомогти адаптуватися до життя і здійснити акти творчої самореалізації і життєвого самовизначення. Таке уявлення про педагогічну діяльність дозволяє наповнити новим сенсом образ педагога професіонала. Він здатний будувати свою життєдіяльність в культурних формах, організовуючи освітній простір так, щоб культуровідповідне буття актуалізувалося і для дітей, включених в цей простір. Висока педагогічна культура розглядається як основоположна характеристика особи, діяльності і педагогічного спілкування вчителя. Педагогічна культура – це характеристика цілісної особи педагога, тому її розвиток – реальний процес руху професійної особи педагога до нового якісного стану. Спостереження показують, що найдієвішим чинником і стимулом підвищення рівня педагогічної культури є включеність вчителя в педагогічну творчість, інноваційну діяльність, дослідницький пошук.

Педагогічна культура – явище багатобічне і багаторівневе. Вона існує на рівні суспільства як формована в конкретних історичних і соціально-культурних умовах сукупність найбільш